

MEDIJSKO-POLITIČNI PARALELIZEM: LEGITIMIZACIJA MIGRACIJSKE POLITIKE NA PRIMERU KOMENTARJA V ČASOPISU »DELO«

Mojca PAJNIK¹

COBISS 1.01

IZVLEČEK

Medijsko-politični paralelizem: legitimizacija migracijske politike na primeru komentarja v časopisu »Delo«

Avtorica v članku izhaja iz teze, da metaprocesi medijizacije medijsko delovanje definirajo do mere, ko se »medijska logika« prilagodi politični agendi. Tezo preverja s kvalitativno analizo novinarskih komentarjev o evropski migracijski politiki, objavljenih v časopisu Delo (avgust–december 2015). Analiza pokaže, da je najbolj razpoznavna značilnost novinarskih komentarjev, da v problematiziranju evropske migracijske politike kot rešitev predlagajo iste migracijske politike (kvotni sistem, schengenski sistem, bilateralne dogovore med državami idr.). Ugotavlja, da se migracijske politike legitimizirajo s pomočjo komentatorstva, ki izpušča refleksijo nevladnih virov in se v veliki meri utemeljuje na evrocentričnem zamišljanju Evrope.

KLJUČNE BESEDE: migracijska politika, schengen, kvotni sistem, Evropa, novinarski komentar

ABSTRACT

Media-Political Parallelism: Legitimization of Migration Policy in Editorials in the Daily Newspaper "Delo"

The article starts with the thesis that metaprocesSES of mediatization define the operation of the media to the degree that "media logic" follows political agendas. We verify the thesis based on a qualitative analysis of journalistic commentary (editorials) that were published in the Slovenian daily newspaper Delo (August–December 2015) on the topic of European migration policy (quota system, Schengen regime, bilateral agreements etc.). The analysis shows that migration policy is legitimized by commentary that omits the views of non-governmental sources and is largely based on Eurocentric imaginings of Europe.

KEY WORDS: migration policy, Schengen, quota system, Europe, journalistic commentary

¹ Dr. komunikologije, znanstvena svetnica; Mirovni inštitut, Metelkova 6, SI-1000 Ljubljana; predavateljica; Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Kardeljeva pl. 5, SI-1000 Ljubljana; mojca.pajnik@mirovni-institut.si

UVOD

Migracije z afriške celine pa tudi iz Azije v Evropo so se intenzivirale v zadnjih petnajstih letih s porastom vojaških konfliktov in slabšanjem življenjskih razmer, ki jih sooblikujejo zahodne družbe. Prizori, ki se prvi prikažejo ob misli na migracije v tem obdobju, so povezani s pogosto tragičnimi poskusi prihoda v Evropo po morskih poteh; otok Lampedusa se je v medijskih podobah usidral kot simbol novodobnih migracij. Tragične zgodbe o potovanju s čolni, ki so z leti postale medijska stalnica, so se jeseni in pozimi 2015 umaknile iz središča medijskega zanimanja za »migracijsko problematiko«. Ob povečanju migracij v Evropo z vojnih območij, zlasti iz Sirije in Iraka, Pakistana, Afganistana in od drugod, jih je zamenjalo poročanje o »begunski krizi«. Podobe mokrih, premraženih in umrlih na italijanski obali so zamenjale podobe premraženih, izčrpanih beguncev na »balkanski poti«. Medtem ko številne teorije, če med njimi omenim samo novejšo progresivno teorijo, povezane denimo s konceptom avtonomije migracij (Balibar 2007; Mezzadra 2010; Papadopolous, Tsianos 2013), migrante in migrantke poimenujejo akterji in akterke, ki niso samo žrtve konfliktov, ampak tudi agensi, ki spreminjajo ustaljeni tok dogajanja in prevprašujejo obstoječi družbeni red, mediji pogosto reproducirajo delitve med begunci, »drugimi« in domačini, »nami«, slikajo podobe »ubogih nesrečnežev« ali svarijo pred potencialnimi nasilneži in teroristi med njimi.

Članek se konceptualno naslanja na kritične migracijske študije, ki migracijsko-integracijski menedžment Evropske unije razumejo kot brezupni odraz vztrajanja nacionalno-etnične aksiomatike, ki večino »varuje« z brezpogojnim izključevanjem »drugega« (Brubaker 2003), kot prakso »rekolonizacije« (Balibar 2007). Ta migrante in migrantke vzdržuje v položaju »krožnega pogojevanja«, ko, čeprav že »integrirani«, ostajajo zunaj ali na robu pravic (Pajnik 2011). Argumentacija je obenem povezana s konceptom avtonomije migracij, ki v polje kritičnih migracijskih študij prinaša relevanten premik od preučevanja postopkov kriminalizacije migracij (t. i. krimigracije) k artikulaciji procesov in uporov, ki jih prinašajo same migracije in njihovi akterji, akterke, kot tudi širša globalna gibanja za avtonomijo migracij in pravičnost. Ta perspektiva v ospredje postavlja izogibanje politikam krimigracije, prakse, prek katere se vzpostavlja 'skupno-v-gibanju' (*mobile commons*) (Papadopolous, Tsianos 2013; prim. Lipovec Čebren, Zorn 2016).

V pričujočem članku se posvečam analizi medijskega poročanja o »begunski krizi«, kot je naturalizirana medijska formulacija teme, na primeru časopisa *Delo*¹ v obdobju od avgusta do decembra 2015, pri čemer se osredotočam na žanr novinarskega komentarja. Izhajam iz teze o medijsko-političnem paralelizmu (Hallin, Mancini 2004), ki opozarja na sobivanje medijske in politične agende; temi migracij in begunstva sta medijsko zanimivi zgolj toliko in tako, kolikor sta povezani z aktualnim dnevno-političnim dogajanjem, ki ga kreirajo politične elite, v našem primeru na nacionalni in evropski ravni. Tezo v *Delovih* komentarjih preverjam na podlagi analize komentiranja evropske migracijske politike in z njo povezanega »zamišljanja Evrope« (prim. Anderson 2003). Ugotavljam (ne)skladnost politične agende, ki je lansirala različne migracijske politike – kvotni sistem, schengenski

1 Po podatkih nacionalne raziskave branosti je *Delo* med splošnoinformativnimi dnevnimi časopisi na prvem mestu; v povprečju je en izvod *Dela* leta 2015 dosegel 141.000 ljudi, sledita mu *Dnevnik* (98.000) in *Večer* (95.000). *Delo* je v ospredju (pred *Dnevnikom* in *Večerom*) tudi po povprečni prodani nakladi, ki za leto 2015 znaša 31.817 izvodov (gl.: <http://www.nrb.info/>, 18. 10. 2016).

sistem, bilateralne dogovore med državami idr. – z medijskim poročanjem na primeru izbranega komentatorskega tiska. Teoretskemu in metodološkemu orisu sledi umestitev vsebine v obstoječe raziskave, empirični del pa se osredotoča na analizo preišljanja evropske migracijske politike in z njo tesno povezane predstave o Evropi, zaznamovani z »begunsko krizo«.

IZHODIŠČA IN METODA

»Zlitje« medijske agende s politično (in nasprotno), kar poleg koncepta medijsko-političnega paralelizma (Hallin, Mancini 2004) ponazarja tudi koncept medijizacije (Mazzoleni, Schulz 1999), preverjam na podlagi komentarja, žanra, ki v nasprotju z novicami ali novinarskimi poročili novinarju oziroma novinarki omogoča kritično refleksijo, poglobljeno analizo, tudi iskanje alternativ v obravnavi. Medijizacijo razumem kot metadružbeni proces, ki označuje tesno prepletenost »medijske« in »politične logike« delovanja v sodobnih družbah. V članku razčlenjujem »medijsko logiko«, ki je v aktualnih študijah medijizacije definirana kot logika, ki normativne vrednote komuniciranja zamenja s komercialno preračunljivostjo (Landerer 2013). V empirični analizi se ne ukvarjam toliko z metavidikom razumevanja koncepta, ampak se osredotočam na razumevanje medijske logike, ki sta jo Altheide in Snow (1979) definirala kot logiko formatiranja, oblikovanja, ki določa kategorizacijo gradiva, izbrani slog prezentacije in način medijskega uokvirjanja družbenega izkustva. Medijska logika me torej tukaj zanima kot novinarska tehnika, pri njeni operacionalizaciji pa upoštevam tri dimenzije. Gre za logiko, ki poganja a) izbiro teme, b) selekcijo virov, c) način upovedovanja teme v povezanosti s politično agendo. Politika je tukaj razumljena v pomenu političnega odločanja, odločanja političnih akterjev, ki sprejemajo specifične politike na določeno temo (Strøm, Müller 1999) – politična logika je torej logika maksimiziranja političnega interesa za specifično politiko. Izhajam iz teze, da metaprocеси medijizacije definirajo medijsko delovanje do mere, ko se medijska logika, pa čeprav gre za žanr komentarja, prilagodi politični logiki.

Analize »medijske logike« v komentarjih se lotevam s kombinacijo kritične diskurzivne analize (Fairclough 1992; Wodak, Meyer 2001), pogosto uporabljene v študijah, ki obravnavajo procese družbenega izključevanja, marginalizacije etničnih, spolnih, verskih idr. Manjšin. Ta je za našo analizo relevantna zaradi poudarka na kontekstualiziranem, interpretativnem in analitičnem branju besedil glede na omenjeno operacionalizacijo. Metoda je za nas relevantna tudi zato, ker predpostavlja analizo razkrivanja neposrednih in posrednih vidikov konstrukcije pomena z upoštevanjem specifične družbenopolitične realnosti – v našem primeru realnosti evropske migracijske politike. Obenem je za nas relevantna tudi zaradi dediščine uporabe znotraj kritične teorije, vključno s perspektivami, ki izhajajo iz konceptov enakosti, pravičnosti, nediskriminacije in antirasizma, na katerih se utemeljuje tudi tisti del migracijskih študij, ki je na tem mestu konceptualno ozadje. Analizo diskurza kombiniram z uporabo koncepta »strateškega uokvirjanja teme«, kar Bacchi (2009) definira kot »ozaveščeno in namensko izbiro jezika in konceptov, da bi vplivali na politično razpravo in odločanje«. Rečeno drugače, avtor, avtorica besedila specifično uokvirja temo, uporablja specifični jezik – tisto, za kar meni, da lahko najbolj učinkovito mobilizira njihove cilje. Bacchi predvideva analizo na podlagi para izbranih vprašanj, in sicer, kaj je problem in kakšna je v besedilu predlagana rešitev, kar prevzemam v svoji

analizi. Ti metodološki poudarki so še zlasti relevantni, ker se osredotočam na obravnavo specifičnih *policy* problemov (migracijska politika), v komentarju, ki v nasprotju z denimo novičarskim ali poročevalskim tiskom ponuja žanr strateškega, ciljno usmerjenega upovedovanja. Besedila torej analiziram na podlagi omenjenih vprašanj in skladno s konceptom medijske logike.

Empirična analiza zajema 97 novinarskih komentarjev, ki so bili v časopisu *Delo* objavljeni med 4. avgustom in 28. decembrom 2015.² Vzorec zajema komentarje, ki so omenjali refleksijo mehanizmov evropske migracijske politike oziroma so se z njo podrobneje ukvarjali. Analiza je pokazala tesno prepletenost govora o migracijskih politikah z zamišljanji Evrope / Evropske unije, zato pozornost posvečam tudi diskurzom o Evropi.³

Pričujočo analizo razumem kot prispevek k razumevanju delovanja medijsko-političnega paralelizma na primeru poročanja komentatorskega tiska o »begunski krizi« v specifičnem obdobju. Obenem jo postavljam ob bok že obstoječim študijam, ki analizirajo vlogo medijev v odnosu do različnih skupin »marginaliziranih drugih«, v primeru pričujoče analize do migrantov in migrantk. Število tovrstnih študij v zadnjih desetletjih v mednarodnem kontekstu narašča, to prav tako velja za slovenski prostor – članek se tako umešča v dosedanje analize, ki so obravnavale medijsko poročanje zlasti dnevnega in tedenskega tiska o beguncih iz prostora nekdanje Jugoslavije, še zlasti iz BiH, v Sloveniji, poročanje o migracijah leta 2000 in pozneje o migrantih in migrantkah iz afriških držav, Azije in Južne Amerike (Doupona Horvat idr. 1998; Jalušič 2001; Zavrtnik 2003; Pajnik 2007; Kralj 2008).⁴

POLITIKA V MEJAH MOGOČEGA

Najbolj razpoznavna značilnost v analizi novinarskih komentarjev na podlagi dvojice vprašanj – kaj članek naslavlja kot problem in kaj kot rešitev (Bacchi 2009) – je, da v kritiki evropske migracijske politike kot rešitev predlagajo iste migracijske politike. Zaznamo kontradiktornost v argumentaciji, ki jo je mogoče povezati z ne dovolj poglobljenim poznavanjem obravnavane teme. Sklepamo lahko, da se novinarji v temo ne poglobijo bolj kot pri spremljanju dnevnopolitičnega dogajanja, kjer vladne akterje na nacionalni in evropski ravni obravnavajo kot (edine) protagoniste. Ko je kot problem izpostavljena politika, ki Evropo spreminja v trdnjavo, ko »obramba trdnjave Evrope ruši njene temelje«, je Evropa obenem predstavljena kot nemočna, da bi »ustavila prtok beguncev v izvornih državah«. Branjenje trdnjave je predstavljeno kot problem, ki je hkrati relativiziran, oziroma, še več, migracije ne bi bile problem, če bi jih Evropa zaustavila – politika preprečevanja migracij pa je prav politika branjenja »trdnjave Evrope«.

2 Analiza se osredotoča izključno na novinarski komentar in se ne ukvarja z mnenji gostujočih peres in s komentarji bralcev.

3 V analizi se neposredno sklicujem na izbrana besedila – uporabljam specifične naracije, dele besedil, ki so v primerih, ko so navedbe daljše oziroma bolj substancialne, navedeni v seznamu virov. Zaradi prostorske omejitve seznam izključuje članke, iz katerih črpam, ko omenjam uporabo metafor oziroma specifičnih poimenovanj oseb in pojavov, povezanih s temo migracij.

4 V našem primeru se osredotočam na obravnavo izbranega žanra v izbranem dnevnem časopisu, medtem ko omenjene obstoječe študije praviloma analizirajo novinarska besedila, objavljena v različnih dnevnikih in tednikih, pri čemer ne ločujejo novinarskih žanrov.

Brambovstvo schengenskega in kvotnega sistema

Članki pogosto analizirajo kvotni in schengenski sistem kot prevladujoča mehanizma evropske migracijske politike, v njuni obravnavi pa prevladujejo realpolitični pogledi: problem niso kvote, z njimi bi »begunce vsaj nekoliko pravičneje razdelili po državah članicah in s tem olajšali bremena« – z argumentom o »pravični delitvi« in distribuciji beguncev kot »bremena« so kvote ves čas zagovarjali politiki. Problem je »zmedenost« politike, ki utegne ogroziti »schengenske svoboščine« in »pokopati še tisto temeljno družbeno in socialno solidarnost med članicami, ki Unijo v svetovnem merilu še vedno definira kot najbolj napredno in pravično skupnost držav« (Slabe 2015a: 5). K »razčlovečenju Evrope«, ki je predstavljena kot napredna, tako ne prispevajo politike, ampak sami begunci – »begunska kriza« namreč postane tisti krivec, ki »utegne pokopati čut za pravičnost« (prav tam).

V komentarju o migracijah v Veliko Britanijo, ki je, v realističnem tonu, naslovljen V okviru mogočega (Kosec 2015: 5), komentator takole opredeli politiko: »Naloga politike je, da pomirja in pojasnjuje. Tudi če takoj ne najde rešitev, mora delovati pametno, predvsem pa se zavedati, kje so meje njenih možnosti.« Kot je pokazala Hanna Arendt (1972/2003), takšna pragmatična, marketinško naravnava opredelitev politiko in politike odveže odgovornosti do javnosti. Članek ne ponudi analize britanske politike omejevanja priseljevanja, kot bi sprva pričakovali, ampak, »v okviru mogočega«, pove le, da bi vlada Davida Camerona cilj, tj. zmanjšanje priseljevanja na ne več kot sto tisoč ljudi letno, morala »prilagoditi evropski realnosti, v kateri živi« (cilj je previsoko postavljen). V sklepu avtor uporabi vojaško retoriko, ko pravi, da mora »spopadanje s problemom priseljevanja temeljiti na tehtnih argumentih, ne ekstremnih stališčih in arbitrarno določenih ciljih« (poudarila M. P.). Letna kvota sto tisoč ljudi je označena kot »ekstremna«, niso pa problem kvote – »razmeram prilagojena« številka bi bila namreč »tehtna«. V tem kontekstu politično-medijskega paralelizma so kvote obravnave »realistično«, so »danost« migracijske politike, ki je v okviru »politike mogočega« pač ni mogoče prevpraševati.

V članku z naslovom Begunci, dobrodošli (Močnik 2015: 12), v katerem avtor sugerira razumevanje aktualne situacije beguncev na podlagi spomina na migracije kot »najbolj boleče zgodovinske izkušnje Slovencev« in poudarja, da »smo bili Slovenci pred sto leti enaka »groznja« kakor danes Sirci«, je sklepni stavek, s katerim avtor zagovarja kvote in v kontradiktorni maniri izniči lastni poziv k razumevanju: »Seme od plevla naj namesto nestrpnježev ločijo evropske oblasti, saj imajo za to dovolj osebja, znanja in opreme« (prav tam). Domnevamo lahko, da so za avtorja Sirci »seme«, tj. pravi, upravičeni begunci, ki naj jih razporedijo s kvotami, vsi drugi pa so »plevel«. V komentarju avtorja zmotijo »rasistični in fašistični skrajneži«, češ da svarijo pred »islamskim pogromom«, ne prepozna pa selektivnega mehanizma evropske politike (kvot) oziroma prevzema njeno selektivno logiko, ki jo legitimizira kot zeleno politiko ločevanja »semena od plev«.

Brezupno (Žerjavič 2015a: 5) je naslov komentarja, v katerem avtor pisanje o Evropi, ki je »doživela hud udarec«, »ni bila pripravljena«, »spodkopava temelje svojega delovanja« in »razkrajaja svoje institucije«, sklene za legitimizacijo schengenskega sistema. Ugotovitev, da »schengenski režim ne more delovati, če v njegovo območje začne nenadzirano prihajati več deset tisoč ljudi«, uporablja kot napoved (in potrditev) politike strožjega nadzora: »Tudi strožji nadzor zunanje meje bo neizogiben del politike« (prav tam). Evropski kaos bi v red lahko spravili tudi s politiko zbirnih centrov in kvot: »Vzpostavitev velikih centrov v Italiji, Grčiji in na Madžarskem, v katerih naj bi odločali o usodah beguncev in jih nato

razporedili po članicah, bi lahko spravilo postopke v neki red« (prav tam). Ugotovitve, da »EU nima taktike, kaj šele strategije priseljevanja«, da je evropska azilantska in priseljska politika »zmedena« ali da »prave politične rešitve ni na vidiku« (prav tam), pa ne napeljujejo na kritiko migracijskih politik, kar bi pričakovali, ampak v komentarjih običajno vodijo v njihovo legitimizacijo. »Begunska kriza«, ponovno, postane krivec, ki spodjeda opevano idejo o odprtosti evropskih meja. Tudi v primerih, ko članki opozarjajo na »nesmiselne dublinske uredbe in medsebojno podtikanje beguncev« ali na »nesmiselne bruseljske kvote«, se kvote nazadnje pokažejo kot prava rešitev, begunci pa kot problem, ki ga je treba, kot ponavljajo politiki, »pravično porazdeliti med članicami«.

Več komentarjev postrže z brambovstvom schengna, poimenovanim tudi »velika pridobitev evropskega združevanja«. Ta je deloval, »dokler begunci niso prišli na vrata«. Največkrat zaznamo obžalovanje, da »dublinsko-schengenski red izgublja temelje«, z njim pa izgublja tudi vsa Evropa – o izgubi za begunce se ne govori – medtem ko nekateri prepoznanje omejitev režima razumejo tudi kot priložnosti za njegovo spremembo:

Schengenska pravila lahko uveljavljaš, ko imaš opravka z nekaj posamezniki, ki poskušajo nezakonito prestopiti državno mejo in mejo Evropske unije. Ko na vrata potka več tisoč obupanih ljudi, birokratska pravila odpovejo. Grčija in Italija sta že nakazali, da je mogoče biti fleksibilen. Podobno sta ravnali tudi Nemčija in Avstrija« (Potič 2015a: 1).

V tem primeru avtor namreč opozarja na potrebo po spremembi pravil oziroma po prepuštnosti meja – zaznamo kritično refleksijo obstoječega sistema. Hkrati pa je v avtorjevem zavzemanju za brambovsko pozicijo, ko omenja »nezakonito vstopanje obupanih ljudi« (poudarila M. P.), opazen dvom o smiselnosti rahljanja meja.⁵

»Spodjedanje schengna« je predstavljeno kot problem, zaradi katerega sta menda Uniji »ostali le še dve izbiri, in obe sta neprijetni: lahko žrtvuje schengen [...], druga pot je logika trdnjave Evrope – priprtje vrat beguncem v navezi s Turčijo in evropski prevzem nadzora grške meje«. ⁶ V tem primeru realpolitičnega komentatorstva nas avtor prepričuje celo, naj bi zapiranje meje dejansko ne bilo zapiranje meje: »To ne bi bilo zapiranje meje, ampak upočasnitev in nadzor begunskega toka.« Evropa mora vzpostaviti »red«, sicer schengnu grozi propad – to pa je domnevno problem oziroma nekaj, kar nočemo, da se zgodi: »Četudi niti izločitev Grčije iz schengna ne bi rešila krize, se mora v sistemu brez meja vzpostaviti red. Sicer res ne bo druge poti kot njegov propad ali skrčenje« (Žerjavič 2015i: 1). Red se tukaj pojavlja kot metafora za politiko trde roke, ki da je potrebna za »obvladovanje razmer«.

Legitimizacija schengna se v naslednjem primeru zgodi z uprizarjanjem »evropske krize nesposobnosti ustvarjanja enotne politike« (Čibej 2015a: 5): ko vsi delajo »vsak zase in vsi proti vsem«, ko vzhodne države »solirajo«, vse države pa potiskajo schengen »proti smrtni postelji«, je rešitev naslednja: »Vzpostavitev strožjega nadzora nad zunanjimi mejami schengenskega območja, za katerega bo skrbela »zvezna« policija, ki ne bo podrejena lokalnim »urbanom«, »cerarjem« ali »faymannom«, je najbrž zadnja mogoča rešitev pred za

5 Kritiko rabe terminov, kot so nezakonit, ilegalen, nelegalen idr. v povezavi z upravljanjem migracij gl. Benhabib (2004).

6 V kritiki novega evrocentrizma (Velikonja 2005: 38) v obdobju »pridruževanja« Slovenije EU schengen, »območje brez meja«, nastopa kot simbol odprtosti Evrope (in Slovenije). V kontekstu »begunske krize« se evrocentrizem pokaže v brambovstvu tega simbola odprtosti pred begunci.

ljudi (ne pa tudi za kapital!) ponovno zaprtimi evropskimi mejami« (prav tam). Iz zapisanega razberemo kritiko solističnih lokalnih politik in tudi same ideje schengna, ki pa je obenem relativizirana – obramba schengna tudi v kritičnem zapisu ostane »zadnja rešitev«. Tako v *Delu* ne najdemo komentarja, ki bi analiziral schengenski sistem, kar bi prispevalo k razumevanju režima, kot tudi ne poskusa premisleka o smiselnosti njegovega obstoja. Sklicevanje na vire, ki jih komentarji povsem zaobidejo, je sicer pogost premislek zunaj *mainstream* političnih krogov, in sicer v teoriji, številnih raziskavah s področja migracij, nevladnem sektorju idr.

Podobno je z refleksijo ideje o evropski mejni straži kot mehanizmu schengna: po eni strani je »še eno znamenje nemoči struktur Unije«, po drugi – kontradiktorno – zagotovilo za boljši nadzor: »Niti najbolj učinkovita evropska obalna straža ne more rešiti begunske krize. Lahko zagotovi le boljši nadzor nad njo« (Žerjavič 2015j: 5). Komentatorski tisk tudi v kritikah dejansko zagovarja schengenski sistem in politiko kvot – analiza diskurza pokaže, da sta sistema hkrati predstavljena kot problem in njegova rešitev. Člankom umanjka analiza mehanizmov migracijskih politik, njihova refleksija, ki bi prispevala k razumevanju takšnih politik in bi presegla enodimenzionalne pozive k zagotavljanju reda in nadzora. Medijsko-politični paralelizem na primeru poročanja komentatorskega tiska o migracijskih politikah lahko potrdi – skupaj z že obstoječimi študijami, ki so ugotavljale podobno (Pajnik 2008) – tudi popolna odsotnost nevladnih virov.

LEGITIMIZACIJA PREVLAJUJOČIH MIGRACIJSKIH POLITIK SKOZI ZAMIŠLJANJA EVROPE

V komentarjih zaznamo entropijo metafor o Evropi in Evropski uniji. Prevečkrat uporabljene ne učinkujejo zgolj kot cinizem, učinkovita literarna prvina, ki bogati komentatorski jezik, kar je lahko njihova funkcija, ampak tudi kot odveza odgovornosti, ko bi točneje identificirale problem in podale konsistentno argumentacijo. V mnogih komentarjih je na primer izrazita nekakšna drža resignacije, tudi pritoževanja – »Oh, Evropa« – kjer prednjači vsebinsko bolj ali manj prazno slikanje »klavrne« podobe Evrope, ki je »nepripravljena in nemočna v bitki s krizo«, ki doživlja »krizo vrednot«, je »apatična«, kar lahko učinkuje kot odveza za politiko: »EU ni bila pripravljena«, »doživela je hud udarec«, »EU ni kos krizam«.

»Klavrna Evropa« tako »nima več moči«, »izgublja temelje« ali pa je »povsem odpovedala« oziroma njene članice nimajo »zmogljivosti«, »ne morejo« in »ne zmorejo«: »Unija očitno nima več moči za sprejemanje odločitev [...] in spet kaže klavrno podobo.« V tem kontekstu je klavrna podoba pogosto pripisana tudi beguncem, ki so prikazani kot žrtve: »reveži«, »množica nesrečnikov«, »tisoči nesrečnežev« ali »nič krivi nesrečneži«, klavrna Evropa pa se sooča s »kolono trpeče človečnosti« in »kalvarijo tisoč in tisoč ubogih duš«. Če sta nemoč in kaotičnost prikazani kot problem, potem rešitve v komentarjih pogosto sugerirajo idealizirano podobo združene Evrope, ki bi »morala nastopiti skupaj«, sicer da je »ne potrebujemo« ali pa bo z njo kmalu »konec«.

Če se na prvi pogled pričakuje, da bodo članki, ki slikajo Evropo v njeni klavnosti, podali kritiko evropske begunske politike, je zanje dejansko značilno, da rešitev »begunske krize« vidijo v *mainstream* politikah, nekateri tudi v pozivu k bolj »trdim« politikam (kar sem podrobneje analizirala zgoraj). Eden med članki na primer zgoščeno slika klavnost:

beremo o tem, kako je »kaos postal popoln«, kako je v Evropi »razpadel sistem« in da je »Evropa odpovedala na celi črti«, »grozi ji popolna blokada« in tudi možnost, da je »v hipu ne bo več« (Slabe 2015d: 1). Jadikovanju o »razpadu sistema« v Evropi sledi sklepni odstavek, v katerem avtor legitimizira aktualne politike gradnje zbirališč/taborišč, selektivne politike in kvotni sistem:

Če se 28 šefov držav ali vlad ne bo zmoglo takoj in za vse obvezujoče dogovoriti o skupnih evropskih begunskih zbirališčih, kjer bi bilo vse te prebežnike mogoče vsaj dostojno namestiti, potem pa v miru [...] določiti, kdo izmed prebežnikov je *sploh* upravičen do pomoči in katera članica mu jo je dolžna zagotoviti, Evropi grozi popolna blokada. (Poudarek M. P.)

Tu se avtor domnevno zavzame za »humano« namestitev, ki naj ji sledi selekcija »pravih« beguncev in razpored izbranih po državah – če teh politik (ki jih zagovarjajo »evropski voditelji«) ne bo, bo sledila »blokada«. Ponovno lahko potrdim kontradiktornost v argumentaciji, ko se problem hkrati kaže kot rešitev. Še več, sledi stavek, v katerem avtor napoveduje, kaj se utegne zgoditi, če bo Evropa še naprej delovala »malo po svoje«, in pri tem kriminalizira begunce: »Si kdo sploh upa zamisliti, kaj bi se zgodilo, če množice lačnih in žejnih zaradi zaprtih meja začnejo ropati trgovine [...]« (prav tam). Podoben zagovor restriktivnih politik je zgovoren tudi v članku, v katerem avtor »bitko« z evropsko begunsko krizo najprej označi za »polomijo«, Evropo slika za »nemočno« in obenem zagovarja restriktivne politike: »Da bo Unija lahko preživela krizo, se bo prej ali slej *moral*a lotiti bolj neprijetnih ukrepov, ki bodo vse prej kot kultura dobrodošlice. Tako ali drugače bo po logiki trdnjave Evrope začela strogo nadzirati meje [...]« (Žerjavič 2015f: 1, poudarek M. P.).

Temna evropska duša: o nacionalnih interesih in beguncih kot povzročiteljih zatona Evrope

Besedila pogosto ustvarjajo podobe ogrožene Evrope – ogrožajo jo begunci: »proti Evropi se valijo množice nesrečnežev«, soočamo se z »navalom beguncev, kakršnega stara celina ni poznala vse od druge svetovne vojne«, priče smo »begunski dram, ki maje temelje Evrope«, in beguncem, ki »Evropo in evropski projekt postavljajo pred eno največjih preizkušanj do zdaj«. Begunci so predstavljeni kot »problem« ali kot »vprašanje«; kot problem se pojavljajo z referenco na krizo ali dramo: begunska kriza je »postala večja od grške in ukrajinske«, Evropa se sooča z »gladiatorsko begunsko dramo«. Govori se o »navalu ljudi, ki so se odločili iskati srečo v Evropi«, zelo pogoste so metafore, povezane z vremenski pojavi, ki implicirajo katastrofo: »vse bolj neustavljivi begunski cunamiji«, »begunski val«, »reka beguncev«, »tokovi beguncev se ne ustavijo«, »reka bežečih ljudi« – podobno so študije v slovenskem prostoru zaznale ob poročanju o beguncih iz nekdanje Jugoslavije v devetdesetih letih (Doupona Horvat, Žagar, Vershueren 2001).

Begunci in begunska kriza se pojavljajo kot krivci zatona Evrope. Komentarji uporabljajo prisposode o temi, diskurz katastrofičnosti prevzema tudi dramtiziranje, ki so ga izvajali nosilci politične oblasti: »nad staro celino se spušča tema«, »dublin je mrtev, schengen je mrtev«, »evropska duša je temna«. Podobne so prisposode o koncu Evrope, npr. v naslovu članka Nekoč je bila EU, ali pa: soočamo se »pravim črnim scenarijem, ki je

počasen, boleč zaton Evrope«. Obstoje EU je predstavljen kot »čedalje bolj negotov«, zato: če Evropa ne bo »držala skupaj«, »je ne bo«.

Hkrati je Evropa v komentarjih pogosto opredeljena kot celina ali skupnost, ki jo na eni strani ogrožajo begunci, na drugi pa se z odnosom do beguncev in s politiko, ki je označena za propadlo, spodletelo, ogroža sama; begunska kriza tako postane »evropska sramota«, »velika sramota za Unijo«. V takšnih člankih je kritika Evrope, ki da se sama ogroža, običajno omenjena zgolj mimogrede, medtem ko je poudarek v argumentaciji na uprizarjanju uboge Evrope: »Horde beguncev [...] vdirajo v evropski prostor blaginje, socialne pravičnosti in demokracije, in grozijo, da bodo, gole in bose, tako kot so barbari nekoč sesuli Rim, spodjedle vse pridobitve naše visoko humane in civilizirane skupnosti« (Slabe 2015b: 6). V istem komentarju avtor spodbuja imaginacijo bralcev in bralk o futurističnih možnostih množičnega vdora Kitajcev ali Indijcev z insinucijo o uničujočih posledicah: »Si kdo predstavlja, kaj bi iz Evrope nastalo, če bi se ob tako zmedeni evropski priseljenki politiki na beg za boljše življenje podalo pol milijarde Kitajcev ali Indijcev?« Članek svari pred uničujočo politiko »na stečaj odprtih vrat« za Evropo, češ da je »eno žejnemu dati vode, nekaj drugega pa je integrirati milijone migrantov«. Tu gre za sugestijo, naj se Evropa brani pred migranti, sicer jo bodo ti pogubili.

Evropska (ne)moč v obravnavi »begunske krize« se kaže tudi v sklicevanju na Bruselj, njegov oportunitizem ali ravnanje, ki »spominja za zmedo v generalštabu«. Če bi Bruselj vodil »orientirano« politiko, bi se Evropa lažje »spopadla z begunsko krizo«. V tem kontekstu komentarji pogosto izpostavljajo problem samovolje posameznih držav članic: »Unija [...] se je spremenila v zvezo sprtih članic, ki druga drugi očitajo pomanjkanje solidarnosti, sebično solirajo ali tiščijo glavo v pesek« (Žerjavič 2015c: 1), »odločanje na evropski ravni« tako poteka »v slogu bazarja nacionalnih egoizmov v odsotnosti osrednjega telesa, ki bi prevzemalo odgovornost« (prav tam), in tudi: »azilni sistem EU je kot nekakšna krpanka, v kateri vsaka država dela po svoje« (Žerjavič 2015b: 6).

Pogosto se poudarjajo problemi dezorientiranost Bruslja, pomanjkanje skupne evropske politike in posledično vzpon nacionalnih egoizmov. Prisotne pa so tudi naracije, ki v odsotnosti skupne evropske politike zagovarjajo soliranje nacionalnih držav; v teh besedilih zaznamo prevzem nekakšne državniške države – da pride v primeru »nevarnosti od zunaj« do močnega procesa identifikacije novinarjev z nacijo in nacionalnim interesom, so potrdile že nekatere pretekle študije (Doupona Horvat, Žagar, Vershueren 2001; Zavratnik Zimic 2003; Jalušič 2001; Mihelj 2001): ker je »Evropa povsem odpovedala«, je »računati nanjo iluzorno«, zato se bo »Slovenija morala, morda celo prvič v svoji četrtsloletni zgodovini, odzvati kot suverena država, ki ne more računati na nikogar, ki pa sama dobro ve, kaj je pošteno in prav [...]« (Slabe 2015e: 1). Sledi: »Vseeno pa zna v skladu z evropskimi vrednotami (vsaj o teh menda še lahko govorimo) poskrbeti tudi za svoje interese in ugled.« Če bi prvo misel lahko razumeli tudi kot poziv k odgovornosti Slovenije, v nadaljevanju vidimo, da avtor samostojnega ravnanja države – paradoksalno, v skladu z evropskimi vrednotami – ne zagovarja zato, ker bi ga skrbeli »nesrečneži«, ampak ugled države. Bruselj je v člankih tudi opravičilo za žico, ki je »zgolj simptom evropske nemoči« ali »odraz popolne dezorientiranosti evropskih vlad in Bruslja«.

Nemška Evropa: o neciviliziranih vzhodnjakih in tujih beguncih

Evropa in evropskost sta – v slogu »novega evrocentrizma« (Velikonja 2005) – pogosto omenjeni kot sinonim za dobro in napredno, pri čemer »begunska kriza« ogroža evropske dosežke. Vsebine, ki pomanjkanje skupne evropske politike povezujejo z egoizmi posameznih držav članic, na nekaterih mestih ločijo članice po klasični liniji zahod/sever–vzhod, pri čemer so vzhodne predstavljane kot parazitske, češ da »prejemajo milijarde pomoči iz proračuna EU, niso pa pripravljene pokazati solidarnosti z najbolj obremenjenimi državami«. »Obremenjene« severne države komentator omenja kot »redke izjeme z izdelanim azilnim sistemom« (Žerjavič 2015: 1), pri tem pa ne izvemo, kaj ta izdelanost pomeni. Številni komentariji ponavljajo krilatice politikov o »pravični porazdelitvi bremena med članicami«, pri tem pa nekritično sprejemajo politiko žuganja severnih držav (predstavljenih v idealiziranih podobah) v odnosu do vzhodnih in južnih.

»Evropa bi morala nastopiti skupaj«, »bistvo evropskega projekta je skupno reševanje težav«, kot rešitev je poudarjena potreba po »enotni begunski politiki«. Omenjene krilatice so postavljene v dvomljiv kontekst, v katerem denimo beremo o nadcivilizacijskosti zahodnih evropskih držav v odnosu do držav južne Evrope:

Tudi Albanija, Kosovo, Srbija ter Bosna in Hercegovina potrebujejo evropsko perspektivo, če ne drugače, skupaj s trdo vzgojo uprave svoje države, kakršno zdaj zaradi nespametnega preteklega zadolževanja doživlja Grčija. (Kramžar 2015a: 5)

Komentarji nekritično ponotranjajo realpolitične razmere, v katerih »nastopiti skupaj« pomeni delovati po diktatu močnejšega, kar lahko interpretiramo kot reprodukcijo neokolonialne perspektive, tokrat ne v odnosu do »zunanjega drugega« (begunca), ampak »notranjega drugega« (vzhodnjaka, južnjaka).

Politika postavljanja žice na meji in zavračanja migracij madžarskega premiera Orbana je v komentarjih deležna kritik, pomenljivo pa je, da komentariji ksenofobne voditelje Evrope iščejo predvsem v vzhodnih članicah. Besedila, ki se kritično lotevajo »trde« politike vzhodnjakov, so obenem tista, ki nekritično uprizarjajo romantično podobo razsvetljenske Evrope: »Orbanizem načenja osnovne evropske vrednote, kot so svoboda, enakost, bratstvo. In toleranca« (Potič 2015b: 5). Dva komentarja presegata neokolonialne perspektive, ko avtorica in avtor problematizirata »licemerstvo« velikih članic, ki kandidatke in predkandidatke postavlja v »mučno vlogo branika meja Evrope«. »Bruseljska logika« državam juga in vzhoda »zabiča, naj bolje sodelujejo, medtem ko bi bilo še bolj pomembno k boljšemu sodelovanju prisiliti predvsem tiste velike evropske članice, ki se še kar držijo ob strani in skrivaj upajo, da se jih begunski val ne bo dotaknil« (Slabe 2015g: 7).

Ko je Angela Merkel pozvala Evropo h gostoljubju, so evropske medije preplavila poročila in njene podobe kot rešiteljice Evrope, kar je zgovoren primer uprizarjanja tega, kar je Beck (2013) poimenoval »nemška Evropa«. Nekateri komentatorji *Dela* so se pridružili »valu navdušenja«: Nemčija je tako kot »obljubljena dežela« postala »dobra Nemčija«, ki je že v preteklosti »nesebično pomagala drugim«, zaradi česar so Nemci postali »boljši ljudje«. Angela Merkel in Nemci so *Gutmenschen* (Kramžar 2015b: 5): »svetla Nemčija [...] je lahko vsej Evropi vzor za pomoč ljudem.« Nemčija / Angela Merkel je predstavljena tudi kot vzor v odnosu do vseh drugih držav, češ da si bo »še naprej prizadevala za evropske in mednarodne rešitve, a je velika večina držav EU najbolj izpostavljene države do zdaj

puščala na cedilu« (Kramžar 2015e: 5). Zgolj dva komentarja kritizirata tak pogled: avtor se sprašuje, kako se je Angeli Merkel iz fuderke, ki je z zategovanjem pasu na beraško palico spravila pol Evrope, čez noč uspelo preleviti v »begunsko sveto Johano«, ki sta je sami usmiljenje in solidarnost (Slabe 2015c: 8). Ali pa navedba komentatorja: »sarkastično je že to, da zdaj velja vodilna evropska konservativka za simbol liberalne odprtosti do beguncev« (Čibej 2015b: 1). V tem kontekstu je mogoče prebrati kritiko sicer opevanega nemškega gostoljubja: »Tako so v Berlinu najprej človekoljubno obljubili, da bodo vzeli vse begunce, potem pa čez noč zaprli meje.«

Komentarji o sprejemu beguncev v Nemčiji v slavonspevu nemškega gostoljubja postrežejo še s podobo o nevarnih beguncih: »svetlo« Evropo in Nemčijo tako ogrožajo »spopadi med begunci v zatočiščih«, ki kažejo, da v Evropo bežijo »nepopisani listi, ki svojo resnico postavljajo proti vsem drugim«. Sledi zaščitništvo Evrope pred »barbari«: »Evropa, ki zdaj stavi na strpnost, je takšna prepričanja že plačevala s krvjo« in »stara celina se nima kam umakniti, ne pred begunci in tudi ne pred klavci«. Podobno v drugem komentarju avtorica sugerira, da se Nemčija, ki jo predstavi kot »osrednjo evropsko državo«, poleg z »neznan-skim navalom beguncev« spopada še s težavami, »značilnimi za islamsko vero«. Mnogi begunci v Nemčiji, ki so predstavljeni kot »drugi«, Neevropejci, Nenemci, nasproti podobi dobrih Nemcev z Angelo Merkel na čelu, tako »ne bodo potrebovali le učenja jezika, ampak tudi kulturo, strpnost, delovne navade [...]«. Če bodo Nemci beguncem »vse to sploh mogli dati«, »si kanclerka Angela Merkel najbrž res zasluži Nobelovo nagrado za mir [...]« (Kramžar 2015c: 5).

Delitev na »dobre« in »slabe« begunce je še več, kot na primer ločevanje tistih, ki so prihajali »do zdaj«, tj. »ambicioznih vzhodnoevropskih in drugih mladih«, od tistih, ki prihajajo zdaj, tj. »moških islamske vere, njihovih z rutami pokritih mater, sestra in žena«, zaradi česar »še ne bo kmalu konec dilem z evropskimi vrednotami, morda pa tudi ne s priseljenci« (Kramžar 2015d: 5). »Slabi« begunci so tudi »gospodarski begunci« ali »begunci, ki prinašajo finančno breme« (Kramžar 2015a), pri čemer poimenovanja prevzemajo idejo o gospodarski ogroženosti Evrope (za podobno prevzemanje idej t. i. blaginjskega nacionalizma v medijih prim. Kralj 2008). »Nepravi« so tudi »tujci« ali »val Sircev«, kjer gre za izpostavljanje etničnosti kot kriterija izključevanja oziroma mehanizma poustvarjanja begunca kot »drugega« (prim. Doupona Horvat, Žagar, Vershueren 2001; Pajnik 2007).

Dobra Evropa, slaba Turčija in slabi teroristi

Pogajanja s Turčijo, ki so pripeljala do zaprtja balkanske poti in preprečitve legalne migracije v Evropsko unijo po kopnem (novembra in decembra 2015), je večina komentarjev pospremila z nekakšnim kritičnim odobravanjem, kot tudi sicer velja za druge že analizirane migracijske politike. Ko »ograje ne rešujejo ničesar« in ko je Evropa (Nemčija) že povsem »na robu moči«, postane Turčija rešitev: »zadnje upanje«, »strateški zaveznik« in »tamponsko območje za ustavitve beguncev«. V odsotnosti kritike in refleksije, kaj denimo za begunce pomeni preprečevanje migracije, je »za silo prepričljiva rešitev« ali »boljša rešitev od vsega, kar je krožilo v zadnjih mesecih«, predstavljena kot edina možnost za EU: »EU druge izbire nima« (Žerjavič 2015d: 1). Na drugem mestu komentator podobno meni, da po tem, ko je »padel« dublinski sistem, ko na jugu niso več nadzirali zunanje meje EU in ko so znotraj schengna spet začeli uvajati nadzor potnikov«, evropska politika

z dogovorom s Turčijo »poskuša vzpostaviti vsaj bolj urejen sistem« (ni pojasnjeno, kako) (Žerjavič 2015e: 1).

Podobno beremo v drugih komentarjih: v kontekstu, da lahko »begunci celo raznesejo Evropsko unijo«, tej »preprosto ne preostane nič drugega kot obupen poskus Ankaro ne glede na ceno pridobiti na svojo stran [...]« (Slabe 2015f: 5). Iz komentarja je na nekaterih mestih mogoče zaznati avtorjev cinizem, češ, zdaj ko EU »teče voda v grlo«, kliče na pomoč Turčijo in Asada, da bi le ustavila »naval beguncev«, pa kljub temu avtor konča s poenostavljeno podobo, prevzeto od politikov, »da Evropi ne preostane nič drugega«.

V komentarjih, ki obravnavajo dogovarjanja s Turčijo, je pogosto uprizarjanje kontrasta med demokratično Evropo, ki, ubogi zaradi begunskega toka, ki je »neobvladljiv«, ne preostane drugega kot dogovarjanje z nedemokratično Turčijo. »Turška Evropa« tako postane Evropa, ki se je »zblížala s Turčijo, a tudi odtujila od same sebe«; dogovor z Ankaro je predstavljen kot »evropski samomor« in »poraz Evrope kot take«. Čeprav iz komentarjev razberemo kritiko »kravje kupčije« Evrope s Turčijo, kritike ohranjajo dualizem slaba Turčija – dobra Evropa. Dogovor s Turčijo komentator vidi tudi kot priložnost za gradnjo politike preprečevanja migracij: »EU bi v navezi s Turčijo lahko uporabila model Španije, ki v sodelovanju z Marokom odvrča prebežnike iz Afrike« (Žerjavič 2015g).

»Ali se Nemčija v zameno za zadrževanje sirskih in drugih beguncev lahko zavzame za odpravo vizumov z vse bolj avtoritarno Turčijo, v kateri živi že skoraj toliko ljudi kot v Nemčiji?« (Kramžar 2015e: 5), je vprašanje, ki prevzema črno-belo podobo dobre Nemčije in slabe Turčije in ki obenem (brez argumentov) hvali evropsko vizumsko politiko. Tako je »čas za preplah«, saj je v dogovorih s Turčijo predmet političnega barantanja postala »evropska vizumska politika, ki je od nekdanje zelo visoko na lestvici tistih političnih instrumentov in svoboščin, s katerimi je EU spodbujala reforme v svoji soseščini« (Slabe 2015h). Avtor problematizira žrtvovanje vizumske politike kot pomembne evropske pridobitve v barantanjih s Turčijo, ki jo loči od demokratične Evrope. Vizumski režim postane »demokratična svoboščina«, ki je »edino, kar lahko Evropo obdrži skupaj« (prav tam). Zgolj en komentar je manj kritičen do Turčije in manj prizanesljiv do Evrope: »Namesto podkupovanja Turčije potrebujemo rešitev za begunce in ustavitev vojne, s Turčijo pa nadaljevanje procesa in demokratizacije«. EU se »z nedemokratičnim režimom spogleduje zato, da bi se znebila beguncev« (Vidmajer 2015: 6).

Komentarji, ki so naslavljali teroristične napade v »jedro Evrope« (napadi v Parizu 13. novembra), so se pogosto sklicevali na evropske ideale in vrednote (o čemer sem že pisala): napadi so »grozili samim temeljem evropske mirovne ureditve«, »Evropa mora ubraniti svoje vrednote – svobodo, odprtost, strpnost«, zaščititi mora »demokratične, odprte družbe«. Zaščititi je treba »človekove pravice, humanizem in svobodo [...], ki so temelji, ki nas združujejo in povezujejo«.

Podobno kot je zaostrovanje migracijske politike kot samoumevno predstavljeno v primeru dogovarjanja s Turčijo, so tudi komentarji po terorističnih napadih v Parizu v kontekstu izpostavljenе nemoči Evrope sugerirali nesmiselnost politike »odprtih vrat« in z nekako samoumevno lahkotnostjo napovedovali njeno zaostrovanje: »V Bruslju še vztrajajo pri nadaljevanju odprte begunske politike, a težko si je predstavljati, da napadi ne bodo privedli do njenega zaostrovanja.« Podobno zapisu, da po napadih »v Evropi nič več ne bo tako, kot je bilo«, sledi samoumevnost v komentarju o zaostrovanju pravice do azila v Nemčiji – ker je »morda vsaj eden od teroristov v Francijo prispel kot begunec«, postane samoumevno, da se mora Nemčija »vsaj malo spokoriti zaradi odprtja meja«. V

tem primeru komentar sugerira, da so napadi posledica politike »odprtih meja«. V podobnem kontekstu je tudi »subtilni« zagovor maksischengna: ko se je po terorističnih napadih »pokazalo, da obstoj schengna ni več samoumeven«, komentar napove schengen prihodnosti: »Da bi zdržali pritisk od zunaj, bo moral biti njegov zid še višji«, evropske družbe bodo morale pa še pokazati, »ali so se v imenu večje varnosti pripravljene odpovedati pravicam« (Žerjavič 2015 h: 1).

SKLEP

V članku sem analizirala delovanje medijsko-političnega paralelizma, udejanjanje medijske logike, ki narekuje a) izbiro teme, b) selekcijo virov, c) način upovedovanja teme skladno z dominantno politično agendo, kar sem pokazala na primeru analize novinarskega komentarja v časopisu *Delo* iz druge polovice leta 2015. Kljub interpretativni odprtosti, ki jo ponuja žanr komentarja, je analiza pokazala, da refleksije t. i. begunske krize v veliki meri ostajajo znotraj prevladujočega uokvirjanja teme s strani nosilcev politične oblasti. V dialogu s kritičnimi študijami s področja migracij (Balibar 2007; Brubaker 2003; Mezzadra 2010), ki problematizirajo prevladujoče trende kriminalizacije migracij in persistentnost neokolonialne politike EU na primeru mehanizmov migracijsko-integracijskega menedžmenta, lahko ugotovimo, da se komentarji, pa čeprav na nekaterih mestih kritični, v veliki meri dejansko umeščajo v prevladujoči politični kontekst.

Komentar, ki se odziva na dnevno-politično dogajanje, tega legitimizira, pri čemer se legitimizacija pogosto dogaja skozi kritiko migracijske politike, ki pa to dejansko ni. To sem potrjevala z analizo na podlagi vprašanj, kaj je v tekstu definirano kot problem in kaj kot rešitev (Bacchi 2009). Če je kvotni sistem kot mehanizem migracijske politike obravnavan kot problem, je hkrati obravnavan tudi kot rešitev problema – s kvotnim sistemom Evropa kaže klavrno podobo, svojo nesposobnost reagiranja na »begunsko krizo«, obenem pa, če pride do pravične porazdelitve beguncev, kot da kvotni sistem nima alternative. Podobno brambovstvo trdnjave Evrope sem analizirala na primeru obravnave schengenskega sistema in viznega režima. Pokazala sem, da se legitimizacija prevladujoče politične agende v formiranju migracijske politike v veliki meri izvaja skozi zamišljanja Evrope. Podobe klavrne, uboge Evrope učinkujejo kot moraliziranje in v odsotnosti poglobljene razprave rešitev za Evropo (pred begunci) postanejo politike »preprečevanja migracij«. V tem kontekstu analiza obenem pokaže na veliko mero medijske reprodukcije agende »velikih« v Evropi, zlasti nemške politike, kar sem problematizirala tudi s prikazom naracij o vzhodnih državah in njihovih egoizmi, ki imajo v argumentaciji vse značilnosti reprodukcije evropocentrizma.

LITERATURA

- Altheide, David L., Snow, Robert P. (1979). *Media Logic*. Beverly Hills: Sage.
- Anderson, Benedict (2003). *Zamišljene skupnosti: O izvoru in širjenju nacionalizma*. Ljubljana: Studia Humanitatis.
- Arendt, Hana (1972/2003). *Resnica in laž v politiki*. Ljubljana: Društvo Apokalipsa.
- Bacchi, Carol (2009). The Issue of Intentionality in Frame Theory: The Need for Reflexive Framing. *The Discursive Politics of Gender Equality: Stretching, Bending and Policymaking* (ur. Emanuela Lombardo, Petra Meier, Mieke Verloo). London: Routledge, 19–35.
- Balibar, Étienne (2007). *Mi, državljani Evrope: Meje, država, ljudstvo*. Ljubljana: Sophia.
- Beck, Ulrich (2013). *German Europe*. London: Polity Press.
- Benhabib, Seyla (2004). *The Rights of Others: Aliens, Residents and Citizens*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Brubaker, Rogers (2003). The Return of Assimilation? Changing Perspectives on Immigration and its Sequels in France, Germany, and the United States. *Toward Assimilation and Citizenship: Immigrants in Liberal Nation-States* (ur. Christian Joppke, Ewa Morawska). Houndmills: Palgrave, 39–58.
- Doupona Horvat, Marjeta, Vershueren, Jef, Žagar, Igor Ž. (1998). *Pragmatika legitimizacije: Retorika begunske politike v Sloveniji*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
- Fairclough, Norman (1992). *Discourse and Social Change*. London: Polity Press.
- Hallin, Daniel C., Mancini, Paolo (2004). *Comparing Media Systems: Three Models of Media and Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jalušič, Vlasta (2001). Ksenofobija ali samozaščita? O vzpostavljanju nove slovenske državljanske identitete. *Poročilo skupine za spremljanje nestrpnosti* 1, 12–43.
- Landerer, Nino (2013). Rethinking the Logics: A Conceptual Framework for the Mediatization of Politics. *Communication Theory* 23, 239–258.
- Lipovec Čebren, Uršula, Zorn, Jelka (2016). Avtonomija in nadzor migracij v evropskih 'tamponskih conah'. *Dve domovini / Two Homelands* 43, 61–73.
- Kralj, Ana (2008). Nezaželeni? Medijske in politične konstrukcije tujcev v Sloveniji. *Dve domovini / Two Homelands* 27, 169–190.
- Mazzoleni, Gianpietro, Schulz, Winfried (1999). »Mediatization« of Politics: A Challenge for Democracy? *Political Communication* 16/3, 247–262.
- Mezzadra, Sandro (2010). The Gaze of Autonomy: Capitalism, Migration and Social Struggles. Projekt Uninomade, <http://www.uninomade.org/the-gaze-of-autonomy-capitalism-migration-and-social-struggles/> (18. 10. 2016).
- Mihelj, Sabina (2011). *Media Nations: Communicating Belonging in the Modern World*. Basingstok, New York: Palgrave Macmillan.
- Pajnik, Mojca (2007). Medijske podobe o beguncih. *Socialno delo* 46/1–2, 1–11.
- Pajnik, Mojca (2008). Mnenja o migrantih v tisku: Potreba po korektivu javnomnenjskega raziskovanja. *Ann, Ser. hist. sociol.* 18/1, 219–232.
- Pajnik, Mojca (2011). Impossibilities of Social Citizenship: On Statelessness of Migrants. *Security, Insecurity and Migration in Europe* (ur. Gabriella Lazaridis). Farnham, Burlington: Ashgate, 239–257.

- Papadopoulos, Dimitris, Tsianos, Vassilis S. (2013). After Citizenship: Autonomy of Migration, Organisational Ontology and Mobile Commons. *Citizenship Studies* 17/2, 178–196.
- Strøm, Kaare, Müller, Wolfgang C. (1999). *Policy, office, or votes? How Political Parties in Western Europe Make Hard Decisions*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Velikonja, Mitja (2005). *Evroza – kritika novega evrocentrizma*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
- Wodak, Ruth, Meyer, Michael (ur.) (2001). *Methods of Critical Discourse Studies*. London: Sage.
- Zavratnik, Simona (2003). Žongliranje z »vojno«. *Poročilo skupine za spremljanje nestrpnosti* 2, 128–143.

ANALIZIRANI VIRI

- Čibej, Boris (2015a). Umiranje na ograje. *Delo*, 12. 12., 5.
- Čibej, Boris (2015b). Divji zahod. *Delo*, 20. 10., 1.
- Kosec, Jure (2015). V okviru mogočega. *Delo*, 29. 8., 5.
- Kramžar, Barbara (2015a). Begunci ante portas! *Delo*, 28. 8., 5.
- Kramžar, Barbara (2015b). Obljubljena dežela. *Delo*, 3. 9., 5.
- Kramžar, Barbara (2015c). V Evropi bomo zmogli samo skupaj. *Delo*, 3. 10., 5.
- Kramžar, Barbara (2015d). Begunci in vrednote. *Delo*, 17. 10., 5.
- Kramžar, Barbara (2015e). Pred prelomom. *Delo*, 3. 11., 5.
- Močnik, Blaž (2015). Begunci, dobrodošli. *Delo*, 1. 9., 12.
- Potič, Zoran (2015a). Razumno in humano. *Delo*, 19. 9., 1.
- Potič, Zoran (2015b). Zven bodeče žice v glavi. *Delo*, 26. 9., 5.
- Slabe, Damijan (2015). Begunci in novo razčlovečenje Evrope. *Delo*, 20. 8., 5.
- Slabe, Damijan (2015b). Vrata na stežaj. *Delo*, 5. 9., 6.
- Slabe, Damijan (2015c). Hvala, begunci! *Delo*, 12. 9., 8.
- Slabe, Damijan (2015d). Razpad sistema. *Delo*, 15. 9., 1.
- Slabe, Damijan (2015e). Ne čakajmo na Evropo. *Delo*, 18. 9., 1.
- Slabe, Damijan (2015f). Turčija, pomagaj! *Delo*, 8. 10., 5.
- Slabe, Damijan (2015g). Ne begunci, problem je EU. *Delo*, 22. 10., 7.
- Slabe, Damijan (2015h). Bruseljski bazar. *Delo*, 22. 12., 5.
- Vidmajer, Saša (2015). Trgovina s Turčijo. *Delo*, 21. 10., 6.
- Žerjavič, Peter (2015). Brezupno. *Delo*, 19. 9., 5.
- Žerjavič, Peter (2015b). Klavrno. *Delo*, 7. 9., 6.
- Žerjavič, Peter (2015c). Preračunljivo solidarni. *Delo*, 10. 9., 1.
- Žerjavič, Peter (2015d). Strateški zaveznik. *Delo*, 6. 10., 1.
- Žerjavič, Peter (2015e). Trda roka. *Delo*, 9. 10., 1.
- Žerjavič, Peter (2015f). Simptomi. *Delo*, 26. 10., 1.
- Žerjavič, Peter (2015g). Varnost za milijarde. *Delo*, 13. 11., 1.
- Žerjavič, Peter (2015h). Maksischengen. *Delo*, 21. 11., 1.
- Žerjavič, Peter (2015i). Spodjedanje Schengna. *Delo*, 5. 12., 1.
- Žerjavič, Peter (2015j). Schengen 2.0. *Delo*, 17. 12., 5.
- Žerjavič, Peter (2015k). Sramota. *Delo*, 24. 8., 1.

SUMMARY

MEDIA-POLITICAL PARALLELISM: LEGITIMIZATION OF MIGRATION POLICY IN EDITORIALS IN THE DAILY NEWSPAPER “DELO”

Mojca PAJNIK

The article analyses the functioning of “media logic” using the example of editorials which address the topic of migration with regard to the so-called (ongoing) “refugee crisis”. We start from the thesis that meta-processes of mediatisation define the operation of the media to the degree that “media logic” follows political agendas. The media logic is analysed as a set of principles that defines the topic of media debate, the selection of journalistic sources and the types of narration in their relation to the “political logic”. We verify the thesis based on a qualitative analysis of journalistic commentary (editorials) that were published in the Slovenian daily newspaper *Delo* in the period from early August to the end of December 2015 on the topic of European migration policy (quota system, Schengen regime, bilateral agreements, visa regulations etc.). The analysis is based on 97 editorials and it applies critical discourse analysis in combination with strategic framing analysis as a method.

We show that these articles most often refer to various mechanisms of migration policy which adopt a “realist” political view, in the absence of a more informed analysis that would increase reader’s understanding of policies. The media-political parallelism, i.e. the fusion of the media with the political agenda, is also shown in the omission of the views of non-governmental sources. The legitimization of European migration policy is largely based on narratives about Europe/the European Union that reflect Eurocentric views. Refugees are represented as the culprits for the collapse of Europe, and as those endangering the values of Europe; also common are representations about eastern Europeans as “other Europeans” and of Turkey (reflecting the political “trading” of refugees between the EU and Turkey) as uncivilised – which is then used to legitimize strict migration regimes.